

ТЕ, ЩО ЗА ОБРІЄМ

Хороб М. Горизонти українського літературного процесу. Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2025. 292 с.

*Є прообраз кори – риштування –
павутина з уявлених рис:
про митців мушу знати – хто вони,
хто в дорозі якій народивсь.
Станіслав Вишенський*

Марта Хороб – літературознавиця та дослідниця українського національного письменства, а також той літературний критик, на появу нових досліджень та відгуків якої чекаєш завжди із нетерпінням, адже довіряєш її естетичним смакам та науково-критичній оцінці тих книг чи явищ, про які вона говорить.

Її нове видання «Горизонти українського літературного процесу: статті, дослідження, портрети, огляди, рецензії, спогади» – глибока інтелектуальна розмова про українську літературу та сто років її буття, адже тексти, представлені у ньому, охоплюють період від 20-30-х років ХХ століття до 20-х років ХХІ століття.

Книга складається з трьох розділів: «Із літературного потоку: постаті, явища твори», «Крізь призму літературознавчої критики», «Pro memoria». Матеріали кожного з них є добрим зразком і прикладом того, як варто писати статтю, портрет, огляд, рецензію чи спогад. Не побоюся назвати цю літературознавчу працю *must have* для тих філологів, які роблять свої перші кроки чи то в науці, чи то в літературній критиці. У ній багатющий матеріал і для літературознавців, які вже не перший рік у цих процесах. Це добра книга і для читачів, залюблених в українську літературу, тих, хто хоче знати трохи більше чи змінити споглядальну оптику, адже виклад матеріалу Мартою Хороб доступний і легкий, проте водночас їй вдається зберігати високу наукову планку. Її тексти – це про те, як про складні речі можна говорити просто та ясно, що інтерпретація твору – це не про кількість використаних термінів, а про якість розмови, це про важливість не лише сказати, а й бути почутою і зрозумілою.

У першому розділі – діахронний зріз українського письменства: Віктор Домонтович, Євген Гуцало, Марія Вайно, Богдан Томенчук, Євген Баран,

Ольга Деркачова. Ретельний і глибокий аналіз кіносценаріїв, поезії та прози цих авторів з увагою до контексту, епохи, біографії. Окремо варто сказати і про підрозділ «У світлі Стефаникового слова», що став результатом роботи Марти Хороб в журі Всеукраїнського літературного конкурсу імені Василя Стефаника, в якому аналізуються твори конкурсантів, з'ясовуються відмінності між оповіданням та новелою, шкідком, замальовкою, бувальщиною. Авторка звертає увагу на важливість цілісності тексту, його художність та образність, а також ненав'язливо нагадує, знайомить з основами теорії літератури, бо літературознавча база важлива, якщо ти хочеш бути в письменництві.

У розділі літературознавчої критики дослідниця ділиться своїми міркуваннями щодо книг Юлії Григорчук, Ярослава Ткачівського, Марії Ткачівської, Ольги Слоновьовської, Лариси Табачин, Ганни Данилюк, Ірини Фотуйми, Людмили Костюк, Оксани Тебешевської. Здавалося, можна дорікнути авторці, що пише тільки про своїх, місцевих. Але хто має про них сказати? І це не тільки про повагу до тих авторів, що найближче до тебе географічно, а й про важливість їхнього слова. Марта Хороб – критик, якому байдуже до тенденцій чи моди на писання про певних авторів. Вона занадто професійна, щоб хапатися за тенденції та мейнстрими, а відтак вільна у тому, про кого і що писати. Але не знаю, крім неї, нікого з критиків, хто би так популяризував творчий доробок письменників Прикарпаття.

«Pre тогіа» для мене найщемкіший розділ, адже у ньому зібрано спогади про незабутніх Василя Грещука, Володимира Полека, Володимира Матвійшина, які були моїми вчителями, а також про Любов Кіліченко, Олену Гнідан, Павла Добрянського. Прикметно, що авторка пише не лише про них, як про особистостей, а й про їх талант, роль в українській культурі та науці. Важливо пам'ятати, хто був перед тобою, хто був з тобою, хто знав тебе дещо інакше, адже людська пам'ять часто занадто коротка, бо весь час хапаємося за щось суєтне та не завжди важливе.

У передньому слові авторка розмірковує-пояснює майбутнім читачам, чому обрані саме ті чи ті твори, процеси, і не раз звучить у поясненні слово цікаво. Мабуть, цікаво – це найважливіше, з чого починається розмова про літературу. Має бути цікаво: читати, роздумувати, аналізувати, ділитися з тими, кому може бути так само цікаво, як і тобі.

Делікатність, аристократизм, енциклопедизм, повага до слова та його творців – ось що є визначальним у новій книзі Марти Хороб. Сама авторка зазначає, що «крім віри і надії, молитви за Україну та посильної допомоги кожного для фронту, для мене залишається світлим променем «сродна праця», любов до Слова, до осмислення написаного чи сказаного на різних

мистецьких, письменницьких чи краєзнавчих зустрічах, зібраннях, представленнях...» І саме ця любов та повага до слова захоплює і стає дороговказом для тих, кому цікаво і необхідно знати, що ж там за горизонтом, бо саме тоді починається справжня мандрівка.

Література

1. Хороб М. Горизонти українського літературного процесу. Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2025. 292 с.